

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Lotimo se skupnega dela!

Povsod je že prodrlo prepričanje, da se je treba tudi kmetu prijeti združnega gibanja, ako naj si pomaga pri svojem gospodarstvu do lepših uspehov. Združenimi močmi se da več doseči kakor če dela vsak na svojo roko! Združenimi močmi se dajo ceneje dobiti razne kmetijske potrebščine, na ta način se dajo pa tudi razni kmetijski pridelki bolje v denar spraviti, kakor če jih prodajamo na drobno in vsak za se. V resnici vidimo, da so se začeli zavedni gospodarji po drugih deželah povsod združevati in da danes skupno pospešujejo svoje koristi. Na ta način so nastale poleg denarnih zadrug (posojilnic) mlekarske zadruge, živinorejske zadruge, kletarske in vinarske zadruge, jajčarske in perutninarske zadruge itd. Mnogo zadrug je nastalo tudi že pri nas na Kranjskem, zlasti na Gorenjskem in Notranjskem. Posebno lep izgled nam daje pa v tem oziru n. pr. Švica, ki je danes preprežena z raznimi zadrugami in ki delajo vse z najboljšim uspehom.

Če se je v Švici kmetijsko združništvo tako lepo razvilo, pripisati je to zavednosti ondotnega kmeta. Ali če primerjamo švicarske razmere z našimi, če pregledujemo ondotne trdne kmetije z našimi, potem moramo priznati, da smo pri nas, kjer imamo malega kmeta z razkosanim posestvom, še veliko bolj potrebni združevanja in skupnega pospeševanja svojih koristi.

Prav pri nas, kjer so moči dosti šibkejšje in bolj razcepljene, je treba, da se združujemo in da iščemo našo rešitev v samopomoči, in sicer ne v pojedini samopomoči, ampak v združeni samopomoči. Z najboljšim uspehom smo se začeli pri nas združevati dosedaj v posojilnicah, ki niso nič drugega kakor denarne zadruge. Ravno tako se je treba združevati pa tudi v drugih zadevah; zlasti nam kaže snovati zadruge, ki imajo namen povzdigniti vrednost naših pridelkov in odpirati pota za ugodnejšo prodajo. V tem oziru so za nas posebno važne kletarske zadruge, ki bi se morale snovati po vsih glavnih vinorodnih krajih. Važne so pa tudi mlekarske zadruge, živinorejske zadruge, prašičorejske zadruge itd., ker nam vse take zadruge, ako so potrebne primerno zasnovane, v pravih krajih ustanovljene in dobro vojene, pomagajo do večjih uspehov pri našem gospodarstvu.

S snovanjem zadrug se prične na kmetih sploh novo gospodarsko življenje. Gospodarji se začnejo bolj zanimati za skupne gospodarske zadeve in prične se širiti tista zavednost, ki je prvi pogoj vsakemu napredku. Zato pa tudi vidimo, da je po krajih, kjer se je razvilo kmetijsko združništvo, vse delovanje in gibanje med kmeti živahnije. Kmetje se zbirajo in udeležujejo posvetovanj in

naravni posledek vsega tega zanimanja je, da se prične širiti polagoma napredek v enem in drugem oziru.

Vsega tega je tudi pri nas potreba, da ne zastanemo v boju za vsakdanji kruh in za naš obstanek. Ako se je mej kmetскими narodi, ki so bolj imoviti kakor smo mi, razvilo združno delovanje, potem je tudi pri nas, kjer imamo majhna in razkosana posestva, potreba, da pospešujemo svoje koristi z združnim delom in da si na ta način pomagamo do lepših uspehov pri našem gospodarstvu.

—r—

Katero goveje pleme je za nas najboljše.

Na Dolenjsko se vpeljujejo še zmeraj različna vnanja plemena, tako da nam zakon za povzdigo reje goveje živine, ki ga imamo že od l. 1890, toraj osemnajst let, ni v tem pogledu dosti koristil. Po tem zakonu bi se morali licencirati le taki biki, ki so prikladni našemu kraju in domači živini, v resnici se pa licencirajo in premirajo biki raznovrstnih plemen, naj so prikladni za napredek domače živinoreje ali pa ne. Tukaj se licencira sivca, tam simodolca ali pingavca itd., skratka vse, kar se pripelje, samo da je žival telesno dobro razvita.

Naravna posledica tega je seveda, da je naša dolenjska goved vsa pomešana in da najdeš pri njej sledove najrazličnejših plemen. Da je to na kvar živinoreji in njenemu napredku, se samo ob sebi razume.

V Novomestu se je prignalo pred leti k zadnjemu premovanju nič manj kakor sedem različnih plemen. In tudi zadnjič v Št. Lovrencu, kjer je bila nekdanj samo enobarvna temeniška živina, si lahko naštel štiri različna plemena, precej čistokrvno zastopana, poleg tega pa vsakovrstno mešanico razne krvi.

Vsa ta različnokrvna goved, ki se redi po naših krajih, nam priča, da manjka našim živinorejcem še zmeraj potrebne zavednosti. Vse to pa prihaja odtod, ker pričakujemo ves uspeh le od plemena in ker se veliko premalo oziramo na razmere domačega kraja. Saj ni res, da je ves uspeh odvisen le od plemena! Ako bi bilo to res, potem bi morali povsod rediti le eno in isto pleme! Mi pa vidimo, da se redi po raznih deželah različna goved in sicer tista goved, ki se za dotični kraj najbolj prilega. Pomisliti moramo, da ima vsako pleme svoje dobre in svoje slabe lastnosti in da se pri vsakem plemenu nahajajo dobre in slabe živali. Ako bi to malo bolj uvaževali in vpoštevali tudi živinorejske in gospodarske razmere domačega kraja, potem bi se prav lahko odločili za to, da je uspeh živinoreji iskati bolj v skrbnem odbiranju domačih živali in v izboljšanju domače živine s kakim podobnim sosednim plemenom kakor pa z vpeljavanjem tujih plemen in naj so še tako sloveča in imenitna. Po naših krajih je razširjena enobarvna goved sive in pšenične barve. Zato naj bi se pa pri tej

govedi ostalo in naj bi se še nadalje zboljševala z vpe-
ljava podoben bikov murbodenskega plemena. Na to
bi se moralo strogo gledati pri licenciranju bikov, pa tudi
pri vsakem premovanju dolenske govede. —r—

Politični pregled.

Dne 29. dec. je gosposka zbornica na Dunaju odobrila
proračun in druge stvari, kakor je bila pred prazniki storila
poslanska zbornica. Znamenit je govor bivšega ministerskega
predsednika grofa Thun, voditelja desnice, v katerem se je po-
tegnil za slovanske nujne zadeve, izrekel se za drugo češko,
italijansko, slovensko, malorusko univerzo. Ko taki državni
priznavajo potrebno ravnopravnost, menda tudi vlade ne bodo
slepe in gluhe, ter narodom dale, kar jim gre.

Goriški in Kranjski deželni zbor sta sklicana na 8. dan
januarja. V obeh utegne priti do velikih presenečenj.

Deželni odbor in mestni svet ljubljanski sta uložila
protest zoper imenovanje nemškega deželnega šolskega nadzornika.

V Ljubljani je 4. jan. imelo svoje prvo zasedanje skupno
vodstvo S. L. S. Sprejela se je nastopna resolucija:

Protest S. L. S. proti imenovanju nemškega deželnošolskega
nadzornika: S. L. S. najodločneje protestira zoper imenovanje
nemškega deželnošolskega nadzornika, ker za to mesto ni nika-
koršne stvarne potrebe. To imenovanje je stvarno in po načinu,
kako se je izvršilo, kruto razžaljenje slovenskega ljudstva in
nečuvstvo kršenje deželne avtonomije. Zato S. L. S. pozivlja
svoje poslance, naj vse store, da se ta krivica popravi, in naj
z vso odločnostjo nastopijo proti vsem, ki so za to ustavno
odgovorni.

Za načelnikove namestnike se izvolijo od 47 glasov prelat
Andrej Kalan s 46 glasovi, svetnik Franc Povše s 45, odvetnik
dr. Viljko Schweitzer s 45 glasovi.

Načelnik dr. Šušteršič je pojasnil politični položaj in osnovo
„Narodne Zveze“ v državni zbornici. Vodstvo soglasno odobri
naslednjo resolucijo:

S. L. S. pozdravlja, da so se spojili vsi jugoslovanski po-
slanci v enotno „Narodno Zvezo“ in parlamentarno tesno zdru-
žili s kluboma katoliških narodnih Čehov in Starorusinov. S. L. S.
pozivlja svoje poslance, naj se skušajo združiti še z drugimi
politično in narodno sorodnimi parlamentarnimi skupinami. „Slo-
vansko središče“ naj pa ostane toliko časa v opoziciji, dokler se
ne osnuje parlamentaren kabinet, ki bo jamčil, da bo mogla
S. L. S. s pozitivno politiko uveljaviti svoja načela.

V izvrševalni odbor se izvolijo:

Vseh 10 državnih poslancev in gospodje: Dr. Evgen Lampe,
Jožef Mandelj, Evgen Jarc, dr. Ivan Zajc, dr. Vladislav Pegan,
Luka Smolnikar, Josip Šiška, Ivan Kregar, Alojzij Čatar, dr. Aleš
Ušeničnik, Janez Kalan, Ivan Podlesnik, Anton Belec, Mihael
Dimnik, Ivan Lavrenčič, dekan, Anton Žlogar, kanonik, Andrej
Ažman, Jan. Zabukovec.

Dalje se sklene, da se 31. januarja vrši kmečki stanovski
shod s predmetom: 1. Zavarovanje za starost, poslov i. t. d.
2. Vzajemno delovanje kmečkih zvez. Podobno temu bo 2. febr.
za delavstvo poseben shod. K obema se povabijo zastopniki vseh
naših organizacij iz vseh slovenskih krajev.

Glede deželnega zbora pozivlja vodstvo S. L. S. svoje po-
slance, da se takoj poprimajo pozitivnega dela v blagor ljudstva, naj
varujejo ugled tega edinega slovenskega parlamentarnega za-
stopstva in avtonomne pravice naše dežele.

Slednjič se je sprejela še resolucija za slovensko vseučilišče
v istem zmislu, kakor ga zahteva „Narodna Zveza“, da se osnuje
ob enem, ko se vstreže drugim narodom, a italijansko se ni-
kakor ne sme ustanoviti v Trstu.

V kraljestvu Češkem mej Nemci in Čehi ni prišlo do
sporazuma. Nemci stavijo tako pretirane zahteve, da jih Čehi
ne morejo sprejeti. Vsled tega ne bo deloval češki deželni zbor
in posledice se bodo čutile tudi v državnem zboru.

Med Avstrijo in Srbijo je velika napetost, ker Srbija ne
neha izzivati. Srbski zunanji minister Milovanović je drzno go-
voril zoper Avstrijo ter še zdaj zahteva, ko je Bosna vže pri-
klopljena našemu cesarstvu, da naj bi ona postala nekaka kne-
ževina pod vrhovno oblastjo turškega sultana. Avstrijski poslanik
Forgach v Belemgradu je zahteval pojasnil in zagrozil s svojim
odhodom — kakor se navadno godi pred izbruhom vojske.

Čita se, da je načrt o bosanski ustavi že izgotovljen in
predložen obema vladama v odobrenje. Na čelu deželi bi stal
ban, slično kakor na Hrvatskem.

Za naše vojake v Bosni se je nabralo veliko daril,
40.000 jim je bilo razdeljeno za božične praznike; po železnici
pa je dospelo za nje veliko živil.

Francoskega ministra-predsednika je napadel nek Korzi-
janec iz maščevanja. Vstrelil je z dvorišča proti njegovi pisarni,
razdrobil je okno, a ministra ni zadel.

Rusija hoče v Perziji vpeljati boljši red ter sili šaha,
naj položi reden proračun. Uporniki so hoteli šaha umoriti, kar
pa so preprečili stražniki ruski vojaki.

Ruska дума je odgodena do začetka februarja.

Bolgarski proračun odkazuje kralju 1 milijon, prestolo-
nasledniku pa 200.000 frankov.

Turčija je poslala v Skoplje 10.000 novih pušk, ki se
razdele mej Mohamedance v Sandžaku.

Srbsko ministerstvo je odstopilo, a kralj baje noče sprejeti
odstopa.

Zabavi in pouku.

Pogledi v slovensko zgodovino.

II.

Ogledali smo si pokrajine, kakoršne so na sedanjem
ozemlju slovenskem v prvih vekih krščanske štetve imeli Rim-
ljani, ki so takrat vladali širom tedaj znanega sveta. A l. 476 po
K. je kralj Odoaker premagal Rimce in tako konec naredil zapadno-
rinskemu cesarstvu. Godile so se velike spremembe po deželah
dosedanjega rimskega cesarstva vsled preseljevanja na-
rodov. Od severa so razni divji narodi zmirljaj pritiskali čez
Donavo proti jugu. Tudi Odoaker se ni dolgo veselil svoje po-
sesti, kajti močnejši ga je spodrinil, in to je bil gotovski
kralj Teodorik. — Gotovsko kraljestvo je obsegalo skoro
vse dežele, po katerih sedaj bivajo Slovenci. Teodorikova oblast
je segala ob Denavi do izliva Drave in Save pa noter do ja-
dranskega morja. Pisatelji naštevajo kot gotško pokrajino Ve-
necijo, Istro, Dalmacijo in Posavje, kakor se je del Panonije
okrog Siska tedaj imenoval. Po severni Panoniji in vzhodnjem
Noriku se gotška oblast ni razprostirala. — Zgodovinarji trdijo,
da je bil kralj Teodorik dober in pravičen vladar, ki si je pre-
mišljeno prizadeval povzdigniti svojo državo glede trgovine, obrta
in kmetijstva. Kasijodor opisuje, da je bila posebno Istra tedaj
rodovitna in bogata dežela. — Kralj si je posebno prizadeval, da
bi izpoprijaznil svoje rojake s podvrženimi Rimljani. Hotel je,
naj živita oba naroda skupaj, vsak po svojih šegah. Ostro je
kaznoval Gota ali Rimca, ki bi družega napadel radi vere ali
narodnosti. Njegovo vojaštvo je bil sestavljeno iz Gotov, državne
službe pa so dobivali bolj omikani Rimljani. — Kralj Teodorik
bil je po veri arijanec, pa vendar prizanesljiv tudi katoličanom.
Umrli je l. 526 ter zapustil državo vnuku še dečku Atalariku,
v čegar imenu je vladala njegova mati Amalasunta. Prvi mi-
nister pa je bil Rimec že imenovani Kasijodor. —

Za gotške dōbe sta bivali po naših krajih dve plemeni,
namreč prejšnji prebivalci in novi naselniki. K prvim je prište-
vati Rimljane in ostanke prvotnih rodov. Govorili so latinsko in
bili že katoliške vere. Novi naselniki so bili gotškega rodu in
arijske vere (katera je tajila božanstvo Kristovo). Ker so zma-
gujoči Goti zahtevali od podjarmljenih Rimcev zase tretjino vse
zemlje, so bili ti nekdanji gospodarji nevoljni in duhtali, kako
bi vzeli barbarskim Gotom njih oblast. Ker so bili sami preslabi,
so pričakovali pomoči od vzhodnjerskega cesarja v Carigradu.

Tedaj je bil cesar Justinijan I. (ali Upravda slovanskega
pokolenja). Ta je iskal prilike, da bi si podvrgel Vzhodne
Gote. Kmalo se mu je ponudila s smrtjo mladega Atalarika,
po katerem je vladala nad Goti njegova mati Amalasunta, ki je bila
Rimcem skoro bolj naklonjena nego Gotom. Stopila je v dotiko
s Carigradom. Da bi lože krotila podložne Gote, se je zvezala
s svojim bratrancem Teodatom. Toda ta, postavši kralj, se
iznebi Amalasunte, ko jo da zadušiti. — Bizantinski cesar Ju-
stinijan se je hotel maščevati nad morilecem svoje zaveznice.
Tako se je l. 535 pričela gotovska vojska, ki je trajala skoro
dvajset let. Glavni vojskovodja je bil Belizar. Ker kralj Teodat
ni znal uspešno braniti svoje države, so ga Gotje umorili in iz-

volili Vitiges-a za kralja, a tudi ta se ni mogel uspešno ustavljati Belizarju in njegovim četam.

Kralj Vitiges je l. 537 poslal del svoje vojske proti Dalmaciji. Z glavno vojsko okrog 150.000 mož je pa hitel nad Belizarja in nad Rim. Oblegel je mesto, a ga ni mogel vzeti. Belizarju so takrat pomagali tudi konjiki, med katerimi je bilo največ Hunov, Slovenov in Antov. Tako se prikažejo prvi Slovani v službi Bizantincev. Stanovali so na severu Donave blizu njenega izliva. L. 540 je bil Belizar poklican v Carigrad. Njegovo nenavzočnost so porabili Gotje in si za kralja Totila pridobeli velik del od Bizantincev prisvojene Italije. Zato Justinijan znova pošlje Belizarja nad Gote, ki pa radi preslabe pomoči ni mogel nič doseči.

Mej tem, ko so se Gotje vojskovali z Bizantinci, so Franki porabili to priložnost, da so se l. 548 polastili beneške zemlje. V tistem času pride na Beneško Ildiges, langobardskega rodu, ki je dalj časa živel med Slovenci, da bi se združil z gotovsko vojsko. Imel je pri sebi 6000 vojakov, ki so bili večinoma Slovenci, le nekaj je bilo Langobardov in Gepidov. Prehodi je s to četo sedanjo slovensko zemljo, da je prišel na Beneško, kjer se je nekaj časa vojskoval z Bizantinci, potem pa se zopet napotil mej Slovence. To bi bil, kolikor nam zgodovina poroča, prvi slučaj, da so Slovani prišli na sedanja slovenska tla.

L. 550 je prišla čez Donavo velika množica Slovencev ter pustošila po Balkanskem polotoku. Bajè jih je gotovski kralj Totila izvalil na bizantinsko zemljo ter jih podpiral z denarji. S tem je hotel Justinijana odvrniti od vojske z Goti, ko bi imel v bližini svojega glavnega mesta Carigrada opraviti s sovražnimi Slovenci.

Justinijanova vojska je slednjič pod poveljnikom Narzetom zmagala Gote v Italiji, katera je prišla pod oblast bizantinskih cesarjev, kateri so istotako gospodovali v pokrajinah sedanje slovenske zemlje.

Bizantinska oblast je trajala po isterskem obrežju tja do Karola Velikega, po drugih krajih pa le do l. 568, ko so Langobardi prišli v Italijo.

(Dalje pride.)

Potopisne črtice.

(Dalje.)

Gradec ima okrog 120.000 prebivavcev, toraj je šestdesetkrat tolkšen, kakor Novo mesto; in leži 400 metrov nad morjem, to je 200 metrov višje, kakor Novo mesto. Od treh strani ga oklepajo hribje, katerih najvišji je primeroma tako visok, kakor Dolenjski Kum. Na južno stran Gradca, v smeri proti Mariboru se pa razprostira ravno in zelo rodovitno polje.

Gradca, ki mi ni dal zdravja, ti ne bom dalje opisaval. Le to še pripomnim, da je bil nekdašnji Gradec, kar že ime pove, lastnina Slovencev. Zdaj bivajo tam pa večinoma zagrizeni Nemci, ki bi Slovence radi vtopili v žlici vode. Vendar so pa vmes tudi dobri ljudje, katerih človekoljubje ni omejeno na eno samo narodnost. Eden takih mi je nasvetoval, da naj bi šel v Kneippovo zdravišče v Wörishofen.

Ta misel se mi je zdela dobra. Vedel sem, da je zdravljenje po Kneippovem načinu kakor nalašč za živčne bolezni. Nato sem si brez obotavljanja preskrbel vozni listek II. razreda; in sicer, ne čez gorenje Štajersko in Solnograško, koder bi bilo bližje, marveč za južno železnico, po kateri sem radi nekaterih razlogov dobil prosto vožnjo do tirolskega Kufsteina, ki je na bavorski meji. Pred odhodom iz Gradca sem šel še enkrat k zdravniku, da sem se mu zahvalil. —

„Tako, samo zahvalil si se mu, plačal pa nič?“

E, kaj bom plačal. Saj veš, da so zdravniki v zavodih plačani že od zavodov; ob enem pa tudi veš, da sta moj žep in denar že davno skregana med seboj. Lastnik praznega žepa pa ne more kar tjavendan podariti takega dvajsetaka, kar bi bilo sicer umestno v drugačnih razmerah. Zahvalil sem se mu za nasvete, katere sem prejel od njega glede svojega zdravljenja, na to mi je pa odgovoril takole:

„V Wörishofen greste? — Le idite, jaz vam ne branim. Pomagalo pa vam ne bo nič! Tisti stroški bodo preč vržen denar!“

Te besede zdravnikove so me zelo potrle, a mislil sem si: Tukaj ostati mi pa tudi ne kaže. Saj se zdravim do malega že četrto leto, pa sem še zmiraj tak kot sem bil. Naj se pes obesi. Jaz grem v Wörishofen, pa je! Rečeno, storjeno.

Bilo je enajst dni po sv. Urhu, ob eni ponoči, ko sem drčal z brzovlakom od Gradca proti Mariboru... Ko se je danilo,

je bila zelena Štajerska že zadej ostala in na vse zgodaj zjutraj sem bil že v Celovcu. Tam je izstopilo nekaj sopotnikov, tako sva ostala še samo dva v dotičnem kupeju.

Ko je drčal naš vlak mimo Vrbskega jezera, je mojega sopotnika, ki je bil neki zdravnik iz Budapešte, zanimalo videti huzarje, ki so s čilimi konji dirjali po ondodnem vojaškem vežbališču.

Iznenaden je zaklical:

„Glejte jih, mojih bornih rojakov, ki se tukaj žrtvujejo!“

Menda je hotel reči, ki morajo biti podložni tujim oblastem. Kmalu smo bili v Beljaku. Tam se je vstavil naš vlak za deset minut in tako dal priložnost popotnikom iti k zajuterku.

Tam je prisedel k nama neki dunajski hribolazec, ki se je peljal na Tirolsko na razvedrilo. Ko smo se vozili že v Pustriški dolini na Tirolskem, smo občudovali na levi strani vlaka sivo, skalnate gorovje, na desni pa rodovitno polje.

Našemu sopotniku, hribolazcu se je poznalo iz govorjenja, da je že večkrat iskal zabave po tistih gorah.

To naj ti pripomnim, Jurče, da ti ne bom opisaval še zdaj Pustriške doline, marveč šele nazaj grede. Zdaj bom le to omenil, kar sem takrat kot bolnik opazoval, ki nima za nobeno reč toliko zanimanja, kot pa zdrav človek.

V nekem kraju tiste doline smo gledali tri nenavadno lepe, blizo skupaj stoječe, skalnate hribe. Vprašal sem omenjenega hribolazca, kako visoki so tisti hribje.

Napovedani višini sem se čudil in si mislil: Ti presneta reč ti, zdaj pa že vidim, da nismo Kranjci najbližje nebes, ker imajo drugod tudi tako visoke, ali pa še višje hribe.

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz Šmihela. „Kmečka zveza“ za novomeški sodni okraj je imela v nedeljo dne 13. t. m. shod v Šmihelu. Shod se je vršil v novi dvorani, ki je bila nabito polna. Gotovo je bilo na tem shodu čez petsto mož in mladenčev. Predsednik „Kmečke zveze“ g. J. Appe najprej pozdravi vse navzoče, zlasti g. poslanca Mandelja in g. kandidata, sedaj poslanca Matjašiča, ki ga objednem predstavi zborovalcem. K besedi se oglasi g. župan Zurec, ki prav iskreno pozdravlja g. Matjašiča in pozivlja svoje občane, da pridejo vsi na volišče in volijo enoglasno g. Matjašiča.

Nato govori g. Matjašič: Prvič sem stopil med vas, da se spoznamo. Kmet sem. Poznam razmere kmeta, ker poznam svoje. Obljubljam, da bom vedno zastopal le kmečki blagor. Čeprav sem iz metliškega okraja, bom delal ravnokotno za vaš okraj. Z veseljem bom hodil na shode, katere bodele tukaj prirejali. Z besedami „vi ste moji, jaz vas“ je končal svoj izvrstni govor. Za njim je poročal g. dež. poslanec Mandelj v petčetrtnem govoru o gospodarstvu v deželi. Dotaknil se je tudi šolskega vprašanja z ozirom na kmečki stan, zlasti preosnove ponavljalne šole, kjer naj bi se učili otroci tudi kmetijskih nauk in znanja državnega ustroja. Govoril je o vodovodih, o združništvu, o posojilnicah, gospodarskih zvezah, vinorejski zadrugi, deželnih kreditnih zavodih i. dr. Nekateri poslušalci so se posebno zanimali za te stvari in večkrat tudi posegali vmes, kakor Gačnik, Blažič i. dr. Nato je govoril dr. Val. Rožič o pomenu kmečkih zvez za gospodarsko in politično življenje. Ako posameznik kaj zahteva, ne doseže nič; združeno se pa vse doseže, vse premaga. H koncu govora je še pojasnil opozicijo „Narodne zveze“. Jugoslovanski poslanci niso stopili v opozicijo radi kake osebnosti ali kakega ministrskega sedeža, temveč radi tega, ker so se združili severni avstrijski narodi, da bi glasovali v državnem zboru za šeststomilijonsko državno podporo, od katere bi pa Jugoslovani ne dobili ničesar, od katere bi se mastili le poljski židje. Da se to ne bo zgodilo, je pripravljena „Narodna zveza“ tudi na najskrajnejšo obstrukcijo. Ker je bilo že prepozno za nadaljne govore, se je moral po tem govoru shod zaključiti. Vsi so zadovoljni odhajali iz shoda z željo, da bise zopet kmalu vršil.

Iz Šmihela. Drugo nedeljo po sv. Treh Kraljih dne 17. januarja se bo vršil v Šmihelu v novi dvorani shod „Kmečke zveze“ za novomeški okraj. Začetek po litanijah. Na shodu govorita g. učitelj Lapajne o starostnem zavarovanju kmeta, g. kapelan Tomec o lovskem zakonu. Pridite v obilnem številu, zlasti kmetje iz šmihelske, stopiške in vavtovski fare. Obravnavala se bodo le stanovska, za kmečki stan prav pereča vprašanja.

Iz Toplic, 5. januarja. Danes je umrl najstarejši mož v župniji, Franc Legan iz Toplic. Ako bi bil živel do 30. avgusta t. l., bi bil učakal redko starost 90 let. — Dne 28. dec. pa smo izročili hladni zemljici starega vojaka Franceta Grila iz vasi Dobindol. Tudi ta je dosegel lepo starost 78 let. Kot vojak je bil 8 let pri godbi in piskal na prvi klarinet. Ko je doslužil, se je vrnil v domovino, a zavrelo je na Laškem in moral je odriniti v vojsko k svoji kompaniji. V bitki je dobil kroglo v život in bil odpuščen od armade. Doma se je posvetil kmetijstvu in skrbni vzgoji svojih otrok. Otroci so ga srčno ljubili, kar je pričal glasni jok na dan pogreba. — Za izpraznjeno zdravniško službo sta prosila samo dva zdravnika: dr. Kaisersberger iz Krškega, štajerski Slovenec in Čeh dr. Keysler iz Petrinje na kranjsko-hrvaški meji. Tačas hodi k nam vsako sredo zdravnik iz Žužemberka. — Lani je bilo rojenih 79 otrok, mrličev 51, poroke samo 4 — malo ljubezni.

Iz Toplic. — Cerkvena vest. — Veliki shod na božji poti sv. Antona v Meniški vasi pri Toplicah bo letos ravno na nedeljo, dne 17. januarja, praznik presv. Imena Jezusovega. Vsako leto pridejo cele trume častivcev sv. Antona puščavnika z bogatimi darovi na prijazni griček nad Meniškovasjo. Ljudstvo časti tega svetnika kot pomočnika v boleznih domače živine. Da jim po tej poti res prihaja obilna pomoč, pričajo sv. maše, ki se v tej cerkvi opravljajo, blizu 80 na leto, in skoraj vse „v zahvalo“ za ozdravljenje obolele živine. Nenavadni slučaj hitre pomoči se v cerkvenem govoru opisujejo. Kak neverni Tomaž bi z glavo odmajeval, češ ta je bosa, toda resnica je, ki se ne da izpodbiti, da je bila žival prej bolna, v par urah pa je zdrava. Kaj pa v Lurdu? Si upa kdo tajiti, kar se je ondi godilo in se še godi? Bog je velik v svojih svetnikih.

Belokranjski glasnik.

Iz metliške okolice se poroča: Naša „Kmečka zveza“ je priredila 3. adv. nedeljo poučni shod na Suhoru. Predaval je g. Fran Regali okr. sodnik metliški prav poljudno o oporoki. Govorila sta tudi načelnik kmečke zveze g. Mihelčič in domač g. župnik Pavlovčič. Poslušalci so bili hvaležni za poučne in spodbudne besede. —

Iz Amerike se naši rojaki zelo vračajo. Pred prazniki se je vrnilo samo v eno vas deset ljudi. Priznati se mora, da se je v zadnjih desetletjih v Ameriki veliko zaslužilo in mnogo denarja poslalo v naše kraje. Marsikatero posestvo je bilo tako rešeno ter ohranjeno družini. A tudi mnogo npravnega zla je povzročilo mnogoletno življenje v daljni tujini.

Čujemo, da se priredi v Semiču socijalni tečaj. Toplo pozdravljamo uresničenje te nakane. Obilnišega pouka potrebujemo, dragi rojaki, sami se moramo potruditi, napredovati pri umnišem obdelovanju polja, travnikov in vinogradov, da dobimo obilniše pridelke, katere bomo, ko steče naša železnica, laže spravili v denar, in ne bo nam treba po svetu, zadovoljniše bomo živeli v svoji domačiji.

Vinstva imamo obilno, a kupca ni. Vabimo posebno vas sosede iz Kočevskega, pa iz Ribniške doline, kateri ste že od nekdaj sloveli po dobrih vinih v svojih gostilnah. Tudi za naprej vam bodo belokranjska vina delala čast.

Ker je sadje obilno obrodilo, imamo tudi na prodaj izborne slivovke in drožovca, tudi s tem vam lahko postrežemo. Pri kuhanju žganja imamo tudi večkrat sitnosti s finančnimi stražniki, ki pa naj bi pomislili, da se zagreši na obeh straneh. Kaj bote rekli k temu, da finančni komisar povabi stranke ob 9. uri dopoldne v Semič, a on sam je še opoldne v Metliki? Koliko časa potratiti ubogi kmet!

Domače novice.

Iz dvora. Častital je v imenu kartuzijanskega samostana v Ptererjah k šestdesetletnici vladanja našega presv. cesarja Franc Jožefa I. mil. g. prošt dr. Elbert v c. kr. kabinetni pisarni in obenem izročil krasno francosko knjigo s slikami: Lá vie de saint Bruno, (Življenje sv. Brunona). Potom c. kr. deželnega predsedništva je došla zahvala presv. cesarja s poročilom, da je Njegovo Veličanstvo ukazalo knjigo uvrstiti v c. kr. fidejkomisno knjižnico. Tudi Njegovi c. in kr. Visokosti prestolonasledniku Francu Ferdinandu se je ista knjiga izročila. Dne 24. decembra 1908 je mil. g. prošt od dvornega urada Njegove c. in kr. Vi-

sokosti prejel pismo z najsrčnejšo zahvalo in obenem fotografijo z lastnoročnim podpisom v krasnem z zlato krono in grbom ozaljšanem okviru iz mahagonijevega lesa z naročilom, da je ta fotografija določena za refektorij tujcev (obednica) v samostanu. To častno naročilo je izvršil mil. g. prošt na praznik sv. Štefana v veliko veselje in čast vseh kartuzijanov.

Cerkvena vest. Kakor znano, so po starem običaju adventne zornice takó razvrščene, da je devetdnevica najprej v Šmihelu, potem pri č. oo. frančiškanih in nazadnje v kapiteljski cerkvi. Verniki so zornice obiskovali mnogoštevilno ter istotako prejemali sv. zakramente. Lepo petje, okusno ozaljšani in razsvitljeni oltarji blagodejno uplivajo na krščansko srce. Odlikovala se je posebno franč. cerkev. — O božičnih praznikih so bile cerkve dobro obiskane. Pri pontifikalnih opravilih smo občudovali v kapiteljski cerkvi izborni petje. Vsa čast in priznanje pevskemu zboru. Božične pesmi vzbujajo pač vselej svoj poetični čar.

Prememba posesti. Čuje se, da je v Novem mestu Lehmanovo hišo mej vrti kupil sodnik dr. Ahačič.

Umrl je v Tridentu na Južnem Tirolskem gosp. Valentin Oblak, major v 3. bat. cesarskih lovcev, po daljšem bolehanju. Rajnki je rodom Novomeščan ter bil vedno vnet Slovenec. Sveti mu večna luč!

Tatvina. Pri županu Štemburju v Kandiji je bilo pokradenih več reči. O tatovih še ni sledu.

Na Svetih treh kraljev je priredilo kat. rokod. društvo običajni večer z igro „sv. trije Kralji“, s petjem in zabavo. Igra je dobro uspela, pevcev že dlje časa nismo toliko število videli na društvenem odru, pa so tudi prav imenitno zvršili svojo ne lahko nalogo. Veseli nas, da društvo vstraja in da se je začelo novo navdušeno delovanje, le tako, pa vstrajno naprej. Vsa čast takej prireditvi.

Silvestrov večer „Narodne Čitalnice“ se je prav dobro obnesel. Igra „Zakleta soba v gostilni pri zlati goski“, je ljubka igra in so jo naše mlade gospice prav dobro predstavljale. Pevsko društvo je proizvedlo tri daljše zbere dovršeno in z vnelo. Salonski orkester je znan po preciznem igranju in je pripomogel večji del k uspelemu večeru. Vznesen nagovor g. predsednika je zaključil koncertni del, nakar je sledila zelo živahna zabava.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu decembru 1908 je 304 strank vložilo 124.325 K 70 h, 221 strank vzdignilo 104.768 K 86 h, torej več vložilo 19.556 K 84 h. 8 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 9900 K. 366 menic se je eskomptovalo za 105.436 K. Stanje vlog 3.381.408 K 97 h. Denarni promet 581.619 K 36 h. Vseh strank bilo je 1296.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu, katera se je otvorila 10. novembra pr. l. je bilo v mesecu novembru sprejetih 16 bolnic, od katerih je bila 1 zdrava odpuščena, 15 jih je pa ostalo v oskrbi za mesec december. Oskrbovalnih dni se je nabralo v mesecu novembru 145; na eno bolnico pride torej povprečno 9:06 oskrbovalnih dni.

Božičnica v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu se je vršila na sveti večer na prav sijajen način. Ob pol 6. uri so se med igranjem harmonija in petjem č. usmiljenih sester odprla vrata sobe, v kateri je stalo bogato okinčano božično drevo in kjer so bila razpostavljena darila za revne bolnice. Ko so utihnili zadnji akordi harmonija in petja je mil. g. prošt dr. Elbert imel ganljiv nagovor na bolnice; povdarjal je posebno, da pač čuti z bolnicami, kako jim je težko pri srcu, ker ne morejo uživati tega svetega večera zdrave doma pri svojcih, vendar so jim tudi novomeški dobrotniki in dobrotnice omogočile s prispevki, da se lahko tudi v bolnici vesele tega večera. Povdarjal je nadalje naj bolnice zaupajo na Boga in naj ga prosijo, da bi On kot nebeški zdravnik podelil svojemu zemeljskemu namestniku moč, da bi jih mogel osvoboditi gorja in boleznih, katere jih tarejo. — Po tem gnljivem govoru so se razdelila darila in sicer: vsaka bolnica je dobila peciva, piškotov in drugih sladkarij, otroci primernih igrač in knjig, vsaka izmed ubogih bolnic po vrhu tega eno naglavno ruto, en par nogovic in eno žepno ruto. — Da so se mogle bolnice tako bogato obdarovati, je pač zasluga novomeških dobrotnikov in dobrotnic, kateri so ali z denarjem ali z drugimi darovi pripomogli do lepega vspeha. Imena nekaterih so danes priobčena v „Dol. Novicah“; oni dobrotniki pa, ki so izrecno zahtevali, da se jih ne sme imenoma navesti, so priobčena pod „Neimenovan(a)“. Na Božični dan je mil. g. prošt daroval v bolnici sv. mašo, katere se se udeležile vse bolnice in vse č. sestre; med sv. mašo je prejela večina bolnic sv. obhajilo, po sv. maši pa je mil. g. prošt postavil sv. Rešnje Telo v tabernakelj kapelice.

Darovi za cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu. Za božično drevo: Gg. dr. Globevnik 2 K, Možina 1 K, Krašovec 1 K, Josip Bergmann 1 K, Mihael Mramor 1 K, Josip Turk 1 K, Alojzij Pirnat 1 K, Fran Perdan 1 K, Franc Levec 44 v, Iv. Krajger 1 K, Fr. Pintar 1 K, Kos-Ločna 40 v, Lud. Kalčič 1 K, Hem. Abram 2 K, dr. J. Tavčar 10 K, Neimenovan 5 K, Kramarič-Radovica 2 K, Ogrinc 1 K, Neimenovan 1 K, župan Ogoreutz pecivo in svečice, dr. Ahazhizh 2 K, Dame: Aug. Kalčič 1 K, Delči Turkova naredila obleke za punčke. — Za bolnico: g. dvor. svet. Gerdešič 10 steklenic kompota, 2 steklenici finega vina, več grozdja in jabolk, neimenovana gospa eno torto, pomaranče in nekaj steklenic vina, g. Neža Küssel krasno monštranco, mil. g. prošt koline, več steklenic vina in en šartel, gg.: Jos. Bergmann več ruma in čaja, Jurij Picek za 30 K špecerijskega blaga, Franc Seidl vrčke za sv. mašo in eno svetilko, župan Ogoreutz provizijo od skupila blaga za bolnico 400 K, Franc Bojanc-St. Peter 5 K, g. Ana Vodnik en modroc, Ivan Koklič večkratna brezplačna vožnja na kolodvor, preblag. gospa Josipina Hočevnar v Krškem lep ciborij in kadilnico, preč. g. kanonik Virant za kapelico 40 K, notar dr. Kuhar 20 K, za moderne sterilizatorje je daroval neimenovan dobrotnik po milostljivem gospodu proštu znatno svoto 3000 K. Ignacij Hladnik daroval večjo množino sekiric (not), gdč. Pepica Majzelj Bela cerkev večjo množino suhih češpelj, g. Katarina Oblak en velik sod, gdč. Marija Seidl en velik sod. Ako bi bil kak darovalec oz. darovalka izpuščena, prosimo oproščenja, ker je vodstvo in oskrbnitvo bolnice preobloženo z delom. Milim dobrotnikom se izreka za velikodušne darove najtoplejše hvala! Naj bi jim Oni, ki je nad nami, poplačal njihovo darežljivost — obdarovane bolnice se jih pa spominjajo v tihi molitvi. Da si morejo bolnice tudi svoj duševni razvoj krepiti, se je ustanovila knjižnica, za katero prosimo najljudnejše pripravnih knjig. — (Uredniška listnica: Vaš dopis je bil za 1. številko prepozno izročen.

Za kapelo je dobil mil. g. prošt dr. Elbert dalje: od preblag. gospe Gerdešič lep kelih; od g. Gašnerja v Tržiču 500 kron; lep velum, krasno vezano albo, krasen plašček za ciborij, lep ručec mašni plašč: koretelj in nekaj perila je za sedaj kot voditelj bratovščine sv. R. T. daroval g. prelat Flis; gg. kanonik Virant, duhovni svetnik Šalehar, Bergmann, rodbina Schantelnova in Fabianova iz Ljubljane, lepe mašne plašče; g. Seidel lepo garnituro vrčkov za vino in vodo pri sv. maši; neimenovan kanonik dva para kantabel.

Romanje v sv. Deželo za veliko noč 1909. Vlak bo šel z Dunaja dne 24. marca v Trst — potem v Aleksandrijo in v razne sv. kraje. Povratek 27. aprila. Nadaljna obvestila se izvedo pri Antonu Krasa, kapelan Dunaj VII.

Koledar za kmetovalca 1909 je ravnokar izšel. Ta našim kmetovalcem priljubljena, lična in trpežna knjižica obsega tudi letos kratke in poučne članke in tabele o živinoreji, gnojenju, živinozdravništvu, kletarstvu, sadjarstvu, o davkih, merjenju lesa, zadružništvu itd. Ta koledar, ki se rabi v umnem gospodarsvu skoraj vsaki dan, je kmetovalcem zelo priporočati. Cena trpežno vezanemu koledarju K 1'60, s poštnino K 1'80.

Gospodarske drobtine.

— **Naročnikom za umetna gnojila** naznanjamo, da je Tomasova zlindra že tukaj in da jo je dobiti v skladišču na kolodvoru. Cena 100 kg znaša 7'70 K.

— **Žvepljanje vinskih kleti.** Naši vinogradniki se silno boje žvepla, dasi je žveplo eno najvažnejših potrebščin vsakega dobrega kletarstva. Žveplo nam izvrstno pomaga tudi pri čiščenju kleti, oziroma za čiščenje zraku v kleti. Naše kleti so navadno zaduhle in polne plesnji in drugih glivic, ki vplivajo slabo na vino. Zlasti vlažne kleti so polne plesnji. Take kleti kaže sem in tja zažveplati, da se uničijo glivice. Zlasti kaže pred pretakanjem take kleti žveplati, da se klet razkuži in očisti. Žveplo se zažge v ta namen v kaki lončeni skledi ali na opeki (žlebniku). Okna in vrata morajo biti dobro zaprta. Drugi dan se klet odpre in dobro prezrači. Pri žveplanju kleti je paziti na to, da se hitro umaknemo, ker je žveplov dim škodljiv za pljuča, če ga v večji meri udihamo.

— **Katero umetno gnojilo je boljši, kajnit ali kalijeva sol?** Pri nas se je kajnit tako priljubilo, da ga gospodarji raje naročajo kakor kalijevo sol. Zato je važno vprašanje, katero gnojilo je več vredno. Kajnit je ceneje, tako misli eden in drugi;

za tisto ceno se ga dosti več dobi kakor kalijeve soli. Res je to, ali to je navidezno. V resnici je kalijeva sol cenejša. Pri gnojilih ni gledati namreč na skupno težo, ampak na množino redilnih snovi, ki se notri nahaja, ker le ta ima vrednost in le ta se plačuje. Res nas stane v Novem mestu 100 kg kalijeve soli 13'50 K, kajnit pa samo 6'50 K, ali za to ima kalijeva sol 40 kil kalija v sebi, dočim ga ima kajnit samo 12½ kile. Če preračunamo, koliko nas stane 1 kilo kalija, vidimo, da nas stane v kalijevi soli blizu 34 h, v kajnit pa 52 h. Ker ima kalijeva sol trikrat toliko kalija v sebi, jo je treba trikrat manj. Če rabiš za 1 ha 400 kg kajnita, potrebuješ kalijeve soli k večjem 150 kg. Seveda je pri teh gnojilih gledati tudi na težo zemlje in na njeno vlažnost. Kajnit dela zemljo bolj težko in vlažno, zato se kajnit bolj priporoča za lahko in srednje težko in bolj suho zemljo. Kalijeva sol je pa dobra za težko zemljo.

— **Otrobi niso za praseta.** Odstavljenim prasatom ni dajati ne rženih ne pšeničnih otrobov, ker se enim in drugim pripiše, da lahko povzročijo hromoto pri prasatih. Priporoča se pa, dajati jim vsak dan nekoliko apna, po 10 gramov na dan, ker se s takim dodajanjem varujemo pred mehkostjo.

— **Najboljša klaja za odstavljenega praseta** je mleko, krompir in ječmen. Mleko bodi na pol posneto. Na dan se poklada 1 kg mleka, ¼ kg ječmena in 1—1½ kg krompirja. Namesto ječmena se daje lahko tudi ovsen zdrob, turšičen in ajdin zdrob. Po osmem tednu se daje posneto mleko, ki pa mora biti sladko. —

— **Žvepljanje mladega vina.** Letos se priporoča vina, ki nategujejo, nekoliko zažveplati. Vsled zgodnje beratve in prevelikega odbiranja se marsikomu vino ne drži tako kakor druga leta. Pretočeno vino porjavi. Posebno šibka vina se rada izpremene. Hitro se v tem prepričamo, če pustimo vino par dni v kozarcu stati. Če vino spremeni barvo, naj se pretoči v zažveplan sod. Žvepleni dim vzame vinu slabo barvo in ga napravi stanovitnejše. Seveda je treba s takim vinom počakati, da se izgubi vpliv žvepla.

— **Jarmčki kot volovska uprega.** Ko se je kmetijska šola leta 1886 na Grmu pričela, uvedlo se je takoj v šolskem gospodarstvu notranjsko uprego volov, to je takozvane jarmčke namesto dolenskih teleng. Dolenski gospodarji uvideli so kmalu, da so jarmčki — katerim so dali ime berlonke — neprimerno praktičnejši način uprege volov, kakor pa telenge, in poprijeli so se je skoraj v obče tako, da je telenge že malokje videti. Letos opisal je nekdo v nekem nemškem kmetiškem časniku jarmčke ter popis tudi s potrebnimi podobami pojasnil. Posledica temu je ta, da je neka velika ogrska sladorna tovarna šest dvojic jarmčkov za poskušnjo naročila, katere nek kolar in kovač v novomeški okolici ravno zdaj izdelujeta. In tako je pričakovati, da se bodo kranjski jarmčki ali berlonke tudi po Ogrskem širile.

Ameriški novičar.

Iz Claridge, Pa. se poroča: Tukaj je umrl rojak Fran Sterniša 8. decembra 1908. Doma je bil iz Dovža, fare Stopiče pri Novem mestu. Zapušča mlado udovo Marijo, v stari domovini pa stariše in jednega brata pri vojaki. Star se le 25 let, jako marljiv delavec. Pokojnik je bil v tuk. društvu št. 20, katero mu je oskrbelo lep krščansk pogreb na pokopališču v Irvinu. Da si je oddaljen ta kraj čez dve uri od tu, so vendar rojaki prišli v obilnem številu skazat mu zadnjo čast.

Nesreča. Slovenec Mihael Baloh je spodbijal neke podpore, vtrga se nad njim skala in ga udari na desni nogi tako močno, da mu je bo treba po zdravnikovej odredbi v bolnici odrezati.

Delavski oddelek Zvezine vlade objavlja, da je v minulem upravnem letu obrt in železniški promet v Zjed. državah zahteval od 30.000 do 35.000 človeških žrtev. Delavcev pa je bilo več ali manj ranjenih do 2 milijona. Skoro hujše, kakor vojna. Premalo se stori za varnost delavcev.

Iz Rock Springs Wys. se poroča: To mestice je oddaljeno od New Yorka okrog 2300 milj. Šteje okrog 7000 bivalcev, mej njimi je 800 Slovencev. Pravijo, da je tu do 35 raznih narodnosti. Delajo v rudnikih, nekateri pa se pečajo s trgovino. Imajo že 4 društva, ki pospešujejo napredek in izobrazbo naših rojakov. Poučuje se od božičnih praznikov tudi v angleščini, ki je ondi potrebna. Mestni odbor je na prošnjo ondotnega trgovca in člana šolskega sveta Mr. Keržišnika dovolil učno sobo v mestni hiši.

Listi poročajo, da so do božičnih praznikov iz Amerike poslali božičnih daril v Evropo svojim sorodnikom in znancem 17 milijonov dolarjev. Največ tega denarja je šlo v Anglijo, Avstrija se imenuje še le na 4. mestu. Bog ve, koliko je šlo na Slovensko?

Razmere v Ameriki pojasnjuje tudi to dejstvo, da je l. 1908 od 1. januarja do božiča v Evropo odpotovalo 654.238 inozemcev, prišlo pa je v istem času le 394.241. Tako zaznamuje naselniška postaja na otoku Ellis Island.

Dosedanji predsednik Roosevelt se pripravlja za odhod na lov v južni Afriki, kamor se poda na spomlad.

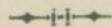
Za ljubljanske žrtve. V Pueblo Colo. so ondotni slovenski rojaki nabrali dol. 33'25 in sicer za ranjence dol. 15 za spomenik dol. 18'25.

Prazgodovinsko mesto. Iz Washington-a se poroča, da je senat dovolil veliko vsoto v svrhu izkopavanja prazgodovinskega mesta, ki se nahaja tam, kjer stoji mesto Casa Grande v Arizoni. Prišli so na sled mnogim prastarim poslopjem, katerih največje je 200 čevljev dolgo. V tem poslopju je 12 sob iz trdnega zidu. V srednji sobi stoji neke vrste sedež, kateremu pravijo Indijanci „prestol kralja Montezume“.

Čehi našemu cesarju. Iz Chicage javljajo, da so ondi živeči Čehi v sporazumu vseh ameriških svojih rojakov na posebnem ljudskem shodu sprejeli resolucijo, v kateri prosijo cesarja Fran Josipa, naj milostno postopa z onimi Čehi, ki so ob prekem sodu v Pragi postali žrtve raznih hujskačev.

Smrt. Waukegan Ill. Tu je umrla pri svojih dveh sinovih mati Stržinar po dolgi bolezni. Bila je 19 mesecev v Ameriki.

Poljsko vseučilišče. Poljaki, katerih je v Ameriki že okrog 3 milijonov so prosili državno tajništvo, da smejo ustanoviti poljske višje šole, oziroma univerzo. Ustanovila bi se v Chikagi ter stala okrog 500.000 dol. Računajo na 2000 dijakov

Raznoterosti.

Smrt. V Belem gradu je ob nastopu novega leta umrla slavna igralka Vela Nigrinova, rojena Ljubljancanka. Bila je izborna tragedinja, kinč srbskega kralj. gledališča, kamor jo je poklical naš rojak Davorin Jenko. Pokopana je bila na državne troške ob ogromni udeležbi hvaležnega srbskega naroda.

Žrebanje ljubljanskih srečk je bilo 2. januarja. Glavni dobitok 40.000 K je zadela št. 60.515. — Istotako kranjskih 4% obveznic. Po 20.000 K so žrebane št. 63 in 82, po 10.000 K pa št. 75 in 45.

Strašen potres v južni Italiji. Izobražencem je znano, da se nahajajo v južni Italiji ognjobjuvalniki, največja med njimi sta vezuv blizo Neapola in Etna na otoku Sicilija. Ondotna tla so vulkanična. Zato ni čuda, da se zemlja večkrat potresa. Zgodovina pripoveduje o mnogoštevilnih potresih; večjih, ki so povzročili mnogo škode štejejo že čez 40. Eden najmočnejših je bil l. 1783. V spominu je še potres l. 1905, ki je v Kalabriji napravil veliko škode. Po zadnjih božičnih praznikih dne 28. dec. zjutraj okrog 5. ure je razdejal potres dve lepi pokrajini Kalabrijo in vzhodnji del veleotoka Sicilije. Podzemski in podmorski vzbruh so razrušili mnogo mest in nebrojno selišč. Najhujše so prizadeta mesta Mesina, Katanija na otoku, Reggio in Palmi v Kalabriji. Ko beremo poročila, se krči človeku srce nad nepopisno nesrečo, ki je zadela prebivalstvo omenjenih pokrajin. Ako pomislimo na potres l. 1895, ki je našo deželo, osobito pa Ljubljano, obiskala ta šiba božja, moramo priznati, da ni bil ni senca proti zadnjemu v Italiji. Najhujše je prizadeta Mesina, mesto ob morski obali nedaleč od ognjenika Etna. Prebivalcev je štel do 170.000. A zdaj je razvalina. Porušena so vsa javna poslopja, uradi, cerkve, šole, vojašnice. Razdejan je vodovod, plinova naprava, železnica. Nastala je eksplozija plina ter povzročila na vseh krajih velikanski požar. Ker je bil razdejan brzojav, ni se moglo prositi hitre pomoči od drugod. — Kar ni bilo na suhem pokončanega, je uničil pa podmorski vzbruh. Morje je na metre visoko pljusnilo čez obali in zalilo vse bližnje oddelke. Nekatere točke mesta so se pogreznile. Več kot polovica prebivalstva je pokopana pod razvalinami; večina je mrtva, drugi grozno ranjeni. V morski luki plava vse polno mrtvih trupel. Kar je še bolj žalostno je okoliščina, da večina rešenih jetnikov ropa med razvalinami. — Mej potresom pa je bil površ še silen nalive kakor iz škafa. Ko se je zaznalo za nesrečo, so prihitele razne vojne ladije ruske, francozke, angleške, nemške in italijanske na pomoč.

Osnovali so na ladijah bolnišnice, kamor spravljajo ranjence in jih prepeljavajo v bližnja mesta, največ v Neapelj in Palermo. Ruske pomorščake hvalijo kot posebno požrtvovalne. Reggio v Kalabriji na nasprotni strani je istotako popolnoma razvalina. Cel mestni oddelek ob morju je zginil v valovih. Vsa obal Kalabrije je postala ravna. Zemlja okrog Reggio se je udrla za več metrov. Vsi morski svetilniki so zginili v valovih. — Mesto Bagnara je zgorelo, kakor kup slame. Palmi je čisto razdejano. — Na siciljski obali okrog Mesine so vse vasi zginile v morju. V morskem prelivu mej Mesino in Kalabrijo se je morsko dno spremenilo. Vse žrtve cenijo na 200.000. Polovica utegne biti mrtvih. Pomisli, dragi čitatelj, da je ta številka približno podobna vsemu prebivalstvu naše Dolenjske. Mnogo ljudi je vsled strahu in groze zblaznelo. — Ker ne morajo mrličev sproti pokopati, razširja se neznosen smrad, bati se je kužne bolezni. — Umevno je, da z nesrečno deželo sočustvuje vesoljni svet. Od vseh strani prihaja pomoč, da se sploh reši, kar se rešiti da. Italijanska kraljevska dvojica, se je koj podala na kraj nesreče. Sam kralj je v Reggio in Mesini pomagal pri rešilnih delih. Kraljica se je pokazala pravo usmiljeno sestro. Rešilnih del se v sami Mesini vdeležuje 10.000 vojakov. Vojne in trgovske ladije jadrajo od vseh strani na pomoč. V vseh deželah se snujejo pomožni odbori. Med prvimi podporniki je bil naš cesar, ki je poslal 50.000 K. Sv. oče papež je za prvo silo odredil 100.000 lir v pomoč. Kmalu potem pa, ko je po lastnih poročevalcih iz omenjenih krajev izvedel o nepopisni bedi, odločil 1 milijon lir ter ukazal v bolnišnici sv. Marte sprejeti kar največ mogoče ranjencev. Kardinal Merry osebno obiskuje ponesrečence. Tržaški mestni svet je poslal 30.000 K, kreditni zavod 10.000 K, nadvojvoda Jožef 2000 K. Bolgarsko sobranje 50.000 frankov. — Na Nemškem se je osnoval pomožni odbor. Berolinski magistrat je dovolil 50.000 mark. Neimenovan v Draždanih 30.000 mark. Avstrijski Lloyd je poslal dva parnika za prevažanje ranjencev. Dne 3. januarja pa je začel bljuvati ognjenik Stromboli, pod zemljo je strašno bobnelo.

Smešnice.

(Praktično.) Prijatelj A.: „Zakaj pa vendar nosiš tako visok ovratnik, da kar polovico obraza v njem zakriješ?“ — B.: „Kaj ne veš, da to ni samo moderno temveč praktično, ker ni treba človeku vedno vratu umivati.“

(Časovno.) Gospa k mladi dekli, ki želi vstopiti v službo: „Zdi se mi, da še imate premalo izkušenj za mojo službo.“ — Dekla: „Kaj še, gospa! Vsaj sem samo v pretečenem mesecu štirikrat službo spremenila!“

(Po božičnici.) Mama: „Zakaj pa jokaš ljubi Pepček?“ — Pepček: „Ker mi je božično dete toliko lepih stvari prineslo — in se tedaj že zdaj bojim, kako bodem tepen, ko bodem vse to pobil in uničil!“

(Izgovor.) Novinec prosi stotnika za nujni dopust, da gre domov. — Stotnik: „Zakaj pa zdaj domov?“ — Novinec: „Imam doma slepo staro mamo in ta bi me silno rada videla v vojaški opravi.“

O vremenu.

Za mesec januar. Novo leto prične z lepim mrzlim vremenom in zna trajati do 8. januarja. Potem postane bolj mlačno in neprijetno vreme s snežno padavino. Od 15. dalje se barometer vzdigne precej hitro in pritise mraz. Okolu 20. v hribih in gorah snežni dnevi, v dolinah pa bolj deževno vreme do 24. Na to se nebo ščiti in je jasno in zelo mrzlo in tudi nekoliko burno. Zadnje dneve pa se nebo zopet prevleče in postane oblačno in mokro neprijetno vreme, tedaj tu in tam tudi z deževno in snežno padavino.

Kritična dneva sta dva. 6. januarja je kritičen dan tretje vrste. 22. januarja je kritičen dan prve vrste.

Sejmi na Dolenjskem.

Sejmi v mesecu januarju: 2. v Ribnici in Radohovi vasi; 4. v Novem mestu mesečni sejm in vsak pondeljek prašičji sejm; 7. v Črnomlju; 12. v Metliki; 19. veliki letni sejm v Novem mestu (ne 18., kakor smo zadnjikrat pomotoma poročali); 21. sejm v Kandiji pri Novem mestu; vsak četrtek je pa sploh tržni dan živil, deželnih pridelkov itd.

Loterijske številke.

TRST, 2. januarja 26 78 76 51 52

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Vlč. g. Andr. Pipan, župnik v p. 2 K. Vlč. g. Jan. Vidregar, župnik 5 K. Neimenovan 10 K. Vlč. g. dekan M. Erzar 20 K. G. Franc Možina, posestnik 2 K. Vlč. g. Ign. Salehar, za januarij 10 K. G. oficijal Čizmek nabral v veselju družbi 10 K. G. Fr. Picek, trgovec 10 K. G. Fr. Globelnik iz Bršljina 1 K. Slavna prva dolenjska posojilnica v Metliki 20 K. Slavna posojilnica in hranilnica v Višnji gori 30 K. Dr. Jos. Marinko.

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: H. Praunseis, Bogomil Remec, Emil Pirnat, Ivan Vernik, Franc Nerdnik, Franc Tome iz Ljubljane; I. pl. Lehmann, c. kr. okr. glavar iz Tolmina. J. Jakše: Matija Čermugelj iz Metlike, I. Melicher iz Tolmina.

Odveznice za novoletna in godovna voščila so vzeli:

Gg.: J. Ogoreutz 2 K, E. Mehora 1 K, J. Picek 1 K, A. Žgur 1 K, A. Hočvar 1 K, A. Windischer 1 K, J. Reitz 1 K, K. Oblak 1 K, J. Mogolič 1 K, F. Božič 1 K, F. Kenda 1 K, J. Ravnikar 1 K, T. Ogrin 1 K, F. Seidl 1 K, K. Grm 1 K, J. Bergman 1 K, U. Horvat 1 K, L. Barborič 1 K, M. Seidl 1 K, A. Kalčič 1 K, dr. A. Poznik 1 K, L. Ferlič 1 K, dr. V. Achazhiz 3 K, dr. S. Hrašovec 2 K, J. Čecelič 2 K, V. Abram 2 K, Valka A. 2 K, B. Skalič 2 K, R. Murgelj 1 K, M. Pegan 3 K, O. Skale 2 K, F. Možina 1 K, F. Brežnik 2 K, M. Majcen 1 K, dr. J. Marinko 1 K, L. Pettaner 1 K, D. Golia 1 K, F. Aumann 1 K, E. Sedlak 1 K, baron Rechbach 2 K, V. Borštner 1 K, L. Bloudek 1 K, I. Urbas 1 K, dr. F. Eller 2 K, A. Šproc 1 K, J. Pacak 1 K, G. Golia 1 K, dr. Vavpotič 2 K, dr. Kavčič 10 K, J. Škerlj 3 K, V. Gandini 2 K, B. Dolinšek 1 K, dr. Volčič 2 K, A. Levec 1 K, E. Rizzoli 1 K, A. Kuder 1 K, V. Golia 1 K, M. Kalan 1 K, J. Kozina 1 K.

Amalija Štravbar zahvaljuje se tem potom najprisrčneje za vse izražene ji ustne in pismene čestitke ter prejeta darilca povodom svojega dvajsetletnega službenega jubileja. Predvsem se zahvaljuje trdkci J. Krajec nasl. za lepo darilo, cenj. gđc. koleginjam za krasni-sveži šopek, ter vsemu čast. možkemu osebju trdkke J. Krajec nasl. za poklonjena mična spominka.

Razglas mestnega županstva.

Ker je nastopilo zimsko vreme, se opozarja p. n. g. hišne posestnike in oskrbnike, da kadarkoli zapade sneg, hodnik ali pešpot tik posestva, hiše, vrta, stanišča ali drugih prostorov nemudoma očistijo snega, ali če vsled tega polzi, ali kadar se napravi poledica, tudi takoj posipaj s peskom, pepelom ali kako drugo tako stvarjo. Kadar zapade sneg ponoči ali se napravi poledica, opraviti je osnaženje in posipanje vsaj do 7. ure zjutraj, pri neprestanem sneženju osnažiti in posipati je hodnik ali pešpot večkrat na dan tako, da ni nevarnosti za pešce. (12)

Jos. Ogoreutz, župan.

Hiša na prodaj!
(13-2-1) Z dvema sobama in malo njive okrog hiše. Natančneje se izve v Regerči vasi št. 30. Šmihel pri Novem mestu.

Franc Golič v Razborju,
zadnja pošta Št. Peter pri Novem mestu, oskrbnik pri g. baronu Lazariniju, oženjen brez otrok, star 43 let išče službo na Hrvaškem ali v Slavoniji.

Isti je dobro izurjen v gozdarskih in lovskih stvareh in vinogradstvu ter službuje vedno pri graščinah. Sedanjo službo zapusti dne 1. marca 1909. (14-3-1)

Hiša številka 233 v Novem mestu,
obstoječa iz treh večih, treh manjših sob, velike zaprte verande in pritiklin s kopalno sobo. Vse novo opravljeno z dvema vrtovoma. Odda se takoj v najem. (8-0-2)

Podrobnosti se poizvedo v upravnistvu tega lista.

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ženske lase po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskuen za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-4)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Otvoritev nove gostilne!

Podpisani slav. občinstvu vljudno naznanjam, da sem odprl dne 1. januarja 1909 v lastni hiši novo gostilno pod imenom pri „Kolarju“ v Kandiji ob Zagrebški cesti.

Gostilniški prostori so udobno urejeni. Voznikom je na razpolago obširni novozgrajeni hlev z prostornim dvoriščem. Za izvrstno pijačo in okusno jed po nizki ceni, ter dobro postrežbo bodem vedno skrbel, da zadovoljim cenjene goste, da si ohranim za vedno njih naklonjenost. (4-6-2)

Za mnogobrojni obisk se najvljudneje priporoča

Anton Sedlar, gostilničar in kolarski mojster.

RAZGLAS.

„Posojilnica v Črnomlju,“
registrovana zadruga z neom. zavezo,

splošno naznanja, da bode leta 1909 posojila in in hranilne vloge ravno tako obrestovala, kakor dozaj in sicer bode dajala posojila po $5\frac{1}{2}\%$, pri popularni varnosti po 5% ; hranilne vloge obrestovala bode po $4\frac{1}{2}\%$ in bode rentni davek sama plačala; tudi bode koncem leta obresti k glavniči pripisovala, ne da bi morala stranka s knjižico priti ali jo poslati. Posojila izvršujejo se hitro in z najmanjšimi stroški, ker posojilnica potrebna pisma sama zamanj napravi. Hranilne vloge imajo popolno varnost, kajti rezervni zaklad in deleži znašajo do 50.000 K, hiša je tudi vredna okoli 50.000 K in razun tega jamči še vsaki zadružnik, katerih je čez 1400, z vsem svojim premoženjem. V 24. letih svojega obstanka zadobila je posojilnica toliko zaupanja, da ima čez $1\frac{1}{2}$ milijona hranilnih vlog in da je imela koncem leta 1908 čez 2 milijona kron prometa. Denar se lahko po pošti vlaga in vzdiguje, s čemur se mnogo potov in stroškov prihrani. Priporoča se tedaj ta stari denarni zavod, o katerem ste že prepričeni, da daje v vsakem oziru najboljšo ugodnosti in popol. varnost.

Načelstvo:

Kunc Avgust,
odbornik.

Jeršinović Anton,
ravnatelj.

Malnerič Martin,
odbornik.

Müller Karl,
odbornik.

(8-2-1)

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 2-80, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivega puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, — — — — — Od 5 kg nadalje poštne prosto.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumena nanking-blaga, 1 pernica velikost 170×116 cm z 2 blazinama, velikost 80×58, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom K 24, posamezne pernice K 12, 14, 16, blazne K 8, K 3 50, K 4. Proti povzetju razpošilja poštne prosto pri naročilu od K 10 nadalje. 1-19-2)

Maks Berger v Dešenici štev. 226. Češki les.

Za neugaajoče denar nazaj. — Ceniki zastoj in poštne prosto.

Dobro izučen mlinar, ki se želi izuriti za nadmlinarja v umetnem valjčnem mlinu, se takoj sprejme s primerno plačo. (232-3-3) Naslov v upravnistvu „Dol. Novic“.

Pozor! Kupuje pšenico, orehe in vse druge deželne pridelke po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-5) **Jakob Paučič** v Rudolfovem.

Zdravnik dr. Jos. Strašek (17-3-2)

v Novem mestu

glavni trg št. 88 nasproti kavarne

izvršuje od 1. januarja 1909 naprej

Vsa zobozdravniška in zobotehnična dela.

Posestvo na prodaj!

Zaradi starosti lastnika se proda posestvo v dobrem stanu, obstoječe z vrta in njiv okolu hiše, 7 johov velike mlade hoste in vinegrada.

Cena je 7.000 kron. Natančneje pri Janezu Šircelj, posestniku v Ostrovcu. P. Trebnje.

Pozor!

Domoljubi!

Pozor!

Najbolj varno naložen denar

je v slovenski

(234-3-3)

Mestni hranilnici v Novem mestu.

Za varnost denarja jamči in je porok mestna občina novomeška z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

V to hranilnico vlagajo tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev, ter župnišča cerkveni denar.

Kdor sam ne more ali nima časa iti dvigniti denar, kjer ga ima sedaj naloženega, naj kar izroči knjižice drugih hranilnic mestni hranilnici. Ta jih sprejme kot gotovi denar. Na obrestih dotični nič ne izgubi. Knjižice drugih hranilnic ali denar se lahko pošlje tudi po pošti na mestno hranilnico.

Hranilnica se nahaja v mestni hiši na glavnem trgu.